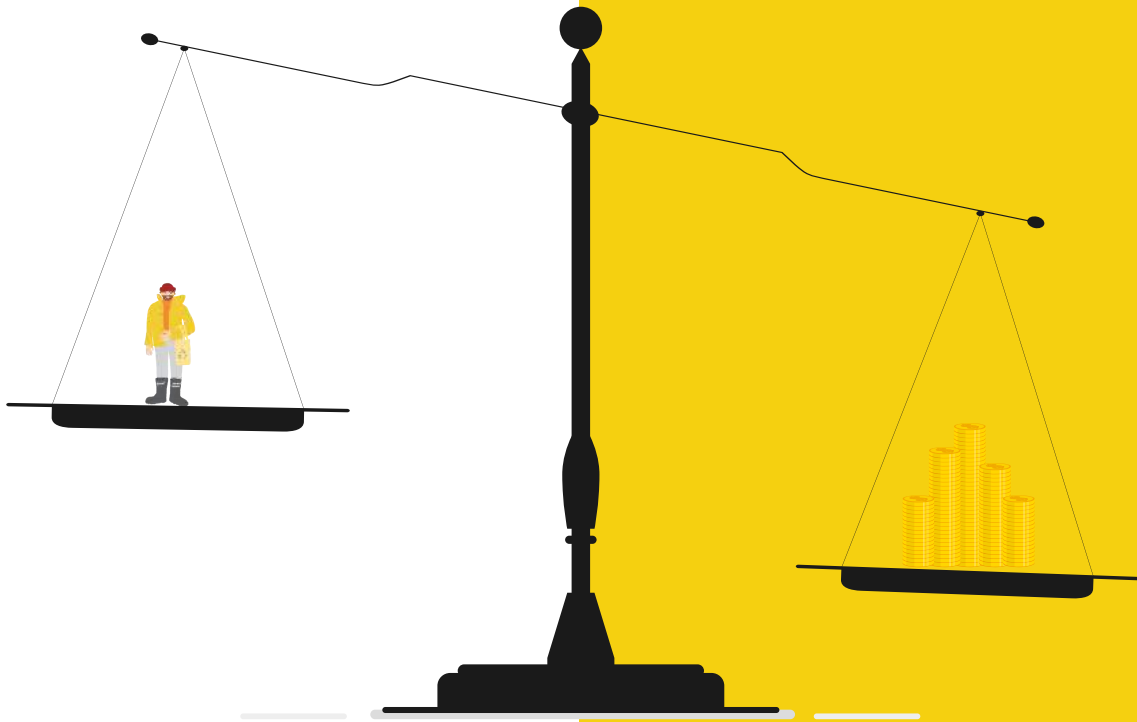

Työeläkekuntoutukseen kannattaa panostaa

Onnistuminen suomalaisten työurien pidentämisessä on tärkeämpää kuin ehkä koskaan aikaisemmin erityisesti ikääntyvän väestön näkökulmasta. Työeläkekuntoutuksella on siinä merkittävä rooli.

Työeläkekuntoutus

174 milj. €
(2019)

18 500
kuntoutujaa yhteensä (2019)

72 %
kuntoutushakemuksista hyväksyttiin
(2019)

2/3
pala työhön

19 000 €
onnistuneen kuntoutuksen hintalappu

Työkyvyttömyys

1,8 mrd. €
menot työeläkejärjestelmässä (2019)

20 300
uutta eläkettä (2019)

71 %
työkyvyttömyyseläkehakemuksista
hyväksyttiin (2019)

1100 €/kk
keskimääräinen työkyvyttömyyseläke

171 600 €
kustannus, joka aiheutuu keskimääräisestä
työkyvyttömyyseläkkeestä vanhuuseläke-
ikään mennessä

Työeläkekuntoutus maksaa itsensä takaisin lähes 1,5 vuodessa.

Työeläkekuntoutuksen vaikuttavuutta parannetaan

Työeläkekuntoutuksen keinovalikoima on kehittynyt lainsäädännön, työelämän ja kansanterveyden muuttumisen myötä. Kuntoutuksen keinojen vaikuttavuutta tulee edelleen kehittää pitkäjänteisesti: tutkimuksen, toimijoiden osaamisen parantamisen sekä mahdollisten lakimuutosten kautta.

Sairauden aiheuttamat työkyvyn rajoitteet eivät aina selitä työstä syrjäytymistä, vaan työpaikkaan liittyvät tekijät saattavat olla ratkaisevia. Kuntoutuspolun kaikkien rastiin tulee tukea työelämäyhteyttä huomioimalla yksilön henkilökohtaiset tarpeet.

Koulutus

Työeläkevakuuttajien, Kelan ja ammatillisen kuntoutuksen palveluntuottajien on pystyttävä vastaamaan nykyistä paremmin työelämän osaamisvaateiden kasvuun. Täsmä- ja lisäkoulutuksen sekä uudelleen koulutuksen vaikuttavuutta on tutkittava ja niiden käyttöä on lisättävä tutkimustiedon pohjalta.

Työkokeilu

Työkokeilusta on muodostunut tärkeä työeläkekuntoutuksen keino. Sen vaikuttavuutta tulee kehittää asettamalla työkokeiluille nykyistä tiukemmat ehdot työpaikalla lisäksi tehtävistä toimenpiteistä. Parhaassa tapauksessa työpaikan eläkkeelle työntävät tekijät tulisi ratkaista jo ennen kuntoutukseen hakeutumista.

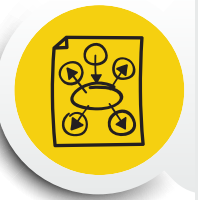
Etäkuntoutus

Etävälineet voivat helpottaa kuntoutustoimien integroimista työpaikkatasolle. Työeläkevakuuttajien ja ammatillisen kuntoutuksen palveluntuottajien täytyy kehittää etäkuntoutuksen laatua ja toimenpiteiden onnistumisen seuranta. Kuntoutujien tietotaito ja digitaalisten palveluiden käyttömahdollisuudet ja tulee myös ottaa huomioon.

Uusi toimintamalli

Sijoita ja valmenna -malli edustaa uutta ajattelua, jossa työhön paluun tuki rakennetaan osaksi sairaanhoitoa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Työeläkeala hyödyntää mallia yhä enemmän työeläkekuntoutuksessa. Mallin käyttöönottoa tulee edistää laajasti koko yhteiskunnassa ja tulevaisuuden sote-keskusten toiminnassa.

Uudistamistyö

Kuntoutuksen uudistaminen ei saa pirstaloitua liiaksi erilaisiin kehittämishankkeisiin. Sosiaaliturvauudistuksessa tulee edistää kunnianhimoisesti työnteon kannustimien parantamista. Lisäksi pitää pyrkiä katkaisemaan tosiallisesti työkyvyttömiä työttömien eläkehakukierre ja ohjata heitä varhaisen kuntoutuskartoituksen kautta toimenpiteiden piiriin.

Tartutaan hoito- ja kuntoutusprosessin heikkoihin lenkkeihin

Hoito- ja kuntoutusprosesseja tulee kehittää määrätietoisesti ehjien ja yhdenvertaisten kuntoutuspolkujen varmistamiseksi. Kehittämisen paikat kiteytyvät mahdollisimman varhaiseen työkyvyttömyyden uhan tunnistamiseen terveydenhuollossa ja työhön paluun tukemiseen sekä tiedonkulun parantamiseen.

Mielenterveyden suunnanmuutoksen aikaansaaminen on olennainen tekijä työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämisessä. Haitat kasaantuvat usein iän myötä, minkä lisäksi ongelmista muodostuu ylisukupolvisia ketjuja.

Suunnitelma

Hoito- ja kuntoutussuunnitelman on oltava realistinen ja ajan tasalla, jotta työhön paluu onnistuu. Suunnitelmien tulisi olla pakollisia, kun kuntoutustuki eli määräaikainen työkyvyttömyyseläke myönnetään. Pakollisuus on kirjattava lakiin.

Mielenterveys

Mielenterveyshäiriöiden varhainen tunnistaminen on tärkeää ja viiveetön hoitoon pääsy on taattava sekä työikäisille että lapsille ja nuorille tukien perheitä ja varhaiskasvatusta. Osuva diagnostiikka ja alkuvaiheen intensiivisen hoidon kehittäminen ovat keskeisessä roolissa ongelmien ratkaisussa.

Automatiikka työkyvyn seurannassa

Eri väestöryhmien kuntoutustarpeet pitää tunnistaa varhain. Tätä voitaisiin edistää lisäämällä lakisääteisiä työkyvyn tarkistuspisteitä. Nykyisen sairauspoissaolopäivien 30-60-90-pisteiden jälkeen tulisi olla vielä yksi tarkistuspiste, jossa lääkäri ottaa kantaa työhön paluun mahdollisuuksiin. Myös sähköisen B-lausunnon käyttöönotto tukisi kuntoutuksen tarpeen arviointia.

Lääkärit

Lääkäreiden pohjakoulutuksessa sekä täydennyskoulutuksen avulla on huolehdittava, että lääkärinlausunnot sisältäisivät selkeän toiminta- ja työkyvyn kuvauksen. Tämä vahvistaisi yksilöille sopivien kuntoutustoimenpiteiden valikoitumista.

Tiedonkulku

Kuntoutuspäätöksien tekemiseen tarvittavan tiedon tulee siirtyä saumattomasti terveydenhuollon yksiköiden, tulevaisuuden sote-keskuksien, työvoimapalveluiden ja ammatillisen kuntoutuksen järjestäjien eli työeläkevakuuttajien, Kelan sekä liikenne- ja tapaturmavakuutusyhtiöiden välillä.

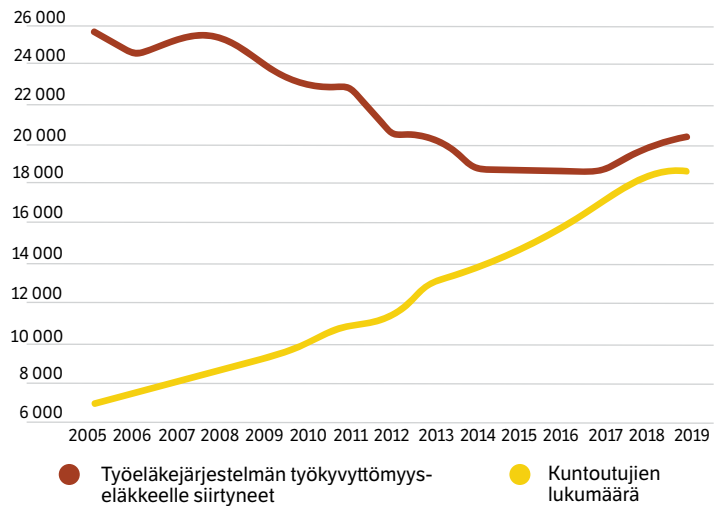
Työkyvyttömyyden kehitykseen liittyy suurta epävarmuutta

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kääntyi nousuun vuonna 2018. Käänteeseen katkaisi pitkään jatkuneen positiivisen kehityksen, jonka taustalla oli pääasiassa hakemusmäärien vähentyminen.

Ennakkotietojen mukaan poikkeuksellisen koronaaikana vuonna 2020 sekä työkyvyttömyyseläkkeiden että työeläkekuntoutuksen hakemusmäärät ja myönnetyt etuudet vähenivät.

Mielenterveysongelmat ja niistä masennus ovat nousseet yleisimmäksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syyksi.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet ja työeläkekuntoutusta saaneet

7000 ihmistä jäi työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveyssyistä (2019)

25 % kasvua (2016-2019)

4000 ihmistä jäi eläkkeelle masennuksen takia (2019)

1/5 suomalaisesta sairastuu elämänsä aikana masennukseen

Työkyvyttömyyseläkkeellä on yhteensä hieman alle 200 000 henkeä (työeläkkeellä 130 000).

Työeläkekuntoutuksen tavoitteena on säästää työeläkemenoja ja auttaa kuntoutujaa jatkamaan työkyvyllä sopivassa työssä.

Yksilölle kuntoutus tarjoaa mahdollisuuden työhön ja parempaan toimeentuloon sekä aikanaan myös parempaan eläkkeeseen.

Työkyvyttömyyden suuri hintalappu

Lisätietoja:

yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö
Janne Pelkonen, Tela
p. 050 559 5894
janne.pelkonen@tela.fi

Lähteet: Eläketurvakeskus, Mieli ry ja STM

Lue lisää:

Teksti pohjautuu Työeläkevakuuttajat Telan johdolla yhteistyössä työeläkealan ylläääkäreiden kanssa laadittuun strategiapaperiin Työeläkekuntoutuksen suuntaviivat 2025:

www.tela.fi/tyoelakekuntoutus/suuntaviivat2025